

Česko se ohání papírem od neexistujícího úřadu, kníže nebyl Němec, tvrdí právník zastupující Lichtenštejnsko

Vaduz/Praha Lichtenštejnsko se kvůli sporu o vyvlastněný majetek rodu Lichtenštejnů v Česku, do kterého spadají i zámky Lednice a Valtice, obrátí na Evropský soud pro lidská práva (ESLP) ve Štrasburku.

„Problémem je, že při pohledu do tehdy platných zákonů neexistoval žádný orgán, který by se jmenoval Okresní národní výbor v Olomouci. Tudíž ani nemohl rozhodovat o tom, zda se bude někomu něco konfiskovat,“ říká v rozhovoru právník Vít Makarius, který zastupuje lichtenštejnskou stranu a který je tvůrcem mezinárodní stížnosti.

Lidovky.cz: Mohl byste na začátek shrnout, čeho se snaží vaše strana ve sporu dosáhnout?

V první řadě určitě nejde jen o majetek, ale o vážná porušení práv garantovaných Evropskou úmluvou na ochranu lidských práv. Konkrétně o porušení zákazu diskriminace, porušení práva na ochranu majetku, práva na spravedlivý proces a porušení práva na soukromí a rodinný život ve spojení s článkem 13, což je právo na účinný opravný prostředek proti jakémukoliv porušení práv úmluvy.

Říčanská kauza

Ve sporu jde o zhruba 600 hektarů pozemků u středočeských Říčan.

V roce 2012 byly při běžných právních úkonech kolem úprav lesů zjištěno, že půda nedaleko pražských Říčan je psána na Františka Josefa II., knížete z Lichtenštejna, hlavu státu během druhé světové války a i po ní.

Přihlásila se o ni okamžitě Nadace knížete z Lichtenštejna, která majetek Lichtenštejnů spravuje.

Český okresní soud nejprve v roce 2013 potvrdil, že pozemky patří lichtenštejnské nadaci.

Český Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových ale následně toto rozhodnutí úspěšně napadl. klíčovým argumentem bylo, že Lichtenštejní se během druhé světové války prohlásili za Němce, tedy jejich majetek byl v roce 1945 vyvlastněn na základě Benešových dekretů. Rod kolaboraci s nacisty či přijetí německé národnosti zcela jednoznačně odmítá.

Rozhodnutí pozemky Lichtenštejnům nevydat poté potvrdily všechny odvolací soudy a letos v únoru nakonec i soud ústavní. Kauza je významná tím, že na rozdíl od ostatních, ve kterých jde například o zámky Lednice či Valtice, je skončená a prošla všemi instancemi české justice.

Právník Vít Makarius zastupující lichtenštejnskou stranu sporu se obává, že tímto vznikl precedenc a že tímto rozhodnutím se tedy budou řídit i ostatní české soudy v dalších zhruba třech desítkách stále probíhajících soudních řízeních.

Lidovky.cz: Co si má pod tím laik představit?

Lichtenštejnské vládě se nelíbí zejména to, že její občané jsou vtahováni do soudních sporů v ČR u českých soudů a to na základě toho, že jsou českými úřady označováni za osoby německé národnosti a není přihlédnuto k tomu, že ve skutečnosti jsou národnosti lichtenštejnské. Z tohoto pohledu se věc jeví jako poměrně raritní případ, protože v těch prvních dvou kauzách, zejména v té první, která je známa jako říčanská, nejde o to, že by Lichtenštejnů někoho žalovali, či by požadovali něco zpátky, ale naopak. Oni čelí žalobě podané Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, která je postavená na tom, že rod Lichtenštejnů je německé národnosti a tudíž by měly soudy rozhodnout, že vlastnické právo k pozemkům u Řičan, které bylo řádně zapsáno v katastru nemovitostí ve prospěch Nadace knížete z Lichtenštejnu, by mělo být vymazáno a jako vlastník by měl být zapsán český stát. Ze strany lichtenštejnských občanů jde o obranné kroky proti úkonům, které od roku 2013, 2014 činí některé české orgány.

Lidovky.cz: Jaké další soudní spory tedy běží?

Mezistátní řízení, které bylo 19. srpna 2020 zahájeno lichtenštejnskou vládou u soudu ve Štrasburku, se netýká pouze knížecí rodiny a jejich nadace ve spojitosti s říčanskou kauzou, ale týká se širšího okruhu lichtenštejnských občanů a celkem 33 soudních řízení, která v současnosti v České republice probíhají. Říčanská kauza je pouze jednou z větví, i když je tou určující, protože se dostala nejdál a jako jediná prošla všemi instancemi českých soudů, kdy v únoru letošního roku byla finálně rozhodnuta Ústavním soudem ČR v Brně. Navíc je patrné, že soudy, které se zabývají těmi stále probíhajícími kauzami, ji berou jako určující a prizmatem tohoto rozhodnutí chtějí pohlížet i na všechny ostatní.

Lidovky.cz: Nebylo by logické vyčkat na skončení všech probíhajících řízení?

Rozhodnutí ve věci Řičany a zároveň reakce v některých stále probíhajících kauzách dávají tušit, jakým způsobem se soudy k projednávání běžících kauz postaví. Pokud se k tomu postaví tak, jak z jejich kroků lze vytušit, tak s největší pravděpodobností dojde k řadě podobných porušení práv úmluvy, podobně jako v říčanské kauze. Judikatura evropského soudu v takovýchto případech předjímá situaci, kdy účastník soudního řízení u vnitrostátního soudu nemá k dispozici rozumný opravný prostředek, který by porušení práv napravil, a není potřeba vyčkávat na finální rozhodnutí v neuzavřených kauzách, ale účastník řízení se může obrátit na evropský soud již dřív. Z pohledu lichtenštejnské vlády je důležité to, aby evropský soud vydal rozhodnutí, které by mohlo být využito nejen k nápravě říčanské kauzy, ale mohlo by se využít i ve všech ostatních řízeních, aby ti ostatní lichtenštejnští občané nemuseli být vystaveni řadu let probíhajícím řízením, která neskytají velkou naději na úspěch.

Lidovky.cz: Čím česká strana dokazuje, že kníže František Josef II. se přihlásil k německé národnosti a v souladu s tím se během druhé světové války i choval?

V roce 2013 jeden z českých okresních soudů vydal konečné a závazné rozhodnutí, ve kterém potvrdil, že Nadace knížete z Lichtenštejnu je dědicem a

tudíž vlastníkem půdy v rozsahu 650 hektarů u Říčan. Nadace tak byla zapsána do katastru nemovitostí a nahradila právního předchůdce, kterým byl František Josef II., kníže z Lichtenštejnu. Následně v roce 2014 bez jakéhokoliv diplomatického kontaktu ze strany České republiky vůči Lichtenštejnu, bez jakéhokoliv předžalobní výzvy či jednání podal Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových žalobu, ve které tvrdil, že vlastníkem nemovitostí u Říčan je český stát, a to proto, že je notoriou (skutečnost, kterou není třeba před soudem nebo správním úřadem dokazovat, neboť se pokládá za všeobecně známou, pozn.red.) , že František Josef II. byl německé národnosti. Úřad tedy nepředkládal žádné důkazy o tom, že by český stát skutečně vlastníkem byl, že získal nějaký právní titul v roce 1945, nebo kdykoliv jindy.

Lidovky.cz: Na čem tedy žaloba stojí?

V té kauze vystupuje ještě státní podnik Lesy ČR, a to jako vedlejší účastník podporující Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, tedy žalobce. Ten ve věci předložil nepodepsaný, jednostránkový papír, který měl údajně v roce 1945 vydat orgán, který se podle hlavičky na tom papíru jmenoval Okresní národní výbor v Olomouci a který měl údajně v tom roce 1945 konfiskovat majetky Františka Josefa z Lichtenštejnu v politických okresech, které jsou na tom papíře vyjmenovány. Stojí zde několik politických okresů na Moravě, tedy zdůrazňuji není tam žádný český okres, tím méně okres Říčany. Problémem je, že při pohledu do tehdy platných zákonů, žádný orgán, který by se jmenoval Okresní národní výbor v Olomouci, neexistoval. Tudíž ani nemohl rozhodovat o tom, zda se bude někomu něco konfiskovat, ani o čemkoliv jiném. Z pohledu práva se tedy jedná o nulitní (nicotný, pozn. red.) právní akt, na který se pohlíží, jako kdyby od počátku neexistoval.

Lidovky.cz: Dle čeho soudíte, že onen dokument je nulitním právním aktem?

Ze zákona. Veškeré okresní národní výbory, které v oné inkriminované době, tedy červenci 1945, kterým je datován onen papír, o kterém hovoříme, musely být založeny na základě zákona. Tak jak je tomu i dnes, státní orgány musejí mít nějaký zákonný základ. Nelze uplatňovat státní moc, aniž by státní instituce měla oporu v zákoně. Dle tehdy platných předpisů existoval pouze okres Olomouc-venkov, tedy oblast okolo Olomouce. V Olomouci existoval jiný orgán, a to sice městský národní výbor v Olomouci, neboť už tehdy byla Olomouc statutárním městem s vlastní správou, tedy nebyla součástí soustavy okolních politických okresů. Čili jde o poměrně jednoduchou záležitost, stačí se podívat do zákona, u kterého naleznete přílohu, ve které jsou vyjmenovány všechny existující národní výbory. Žádný Národní okresní výbor Olomouc mezi nimi není.

Advokát Vít Makarius.

Lidovky.cz: Čím tedy prokazují Lichtenštejnové, že kníže nebyl Němec?

Na tom papíru je také napsáno, že se nemovitosti v politických okresech, které tam jsou jmenovány, konfiskují knížeti Františku Josefu II. proto, že je německé národnosti. Oproti tomu Nadace předložila jiné důkazy, které vyvracely, že by

kníže byl německé národnosti. Jedná se zejména o potvrzení Národního výboru ve Velkých Losinách, kde výslovně stojí, že podle přihlášek Františka Josefa II. a jeho rodiny pro pobyt ve Velkých Losinách, když je navštěvovali, se pro potřeby policejního hlášení vždy evidovali jako osoby národnosti lichtenštejnské a jako lichtenštejnští státní příslušníci. V oné říčanské kauze však soudy odmítly tento důkaz provést a nepřihlížely k němu. Jinak řečeno, vycházely pouze z důkazů, které byly předloženy žalobou.

Lidovky.cz: Z jakého důvodu?

To je pro štrasburské řízení klíčová otázka. Vnitrostátní soudy řekly, že nejsou oprávněny přezkoumávat správní akty, které byly vydány v Československu bezprostředně po druhé světové válce. Jinými slovy přijaly ten papír, jako něco, co považovaly za správní akt, který vydal správní orgán, ale odmítly přezkoumávat, zdali to vůbec správní akt je, to znamená, zda ho vydal správní orgán, který existoval a který navíc měl pravomoc, něco takového vydat. František Josef II. byl tehdy úřadující hlavou cizího státu, který požíval výsad a imunit podle mezinárodního práva. Je nepředstavitelné, že by jakýkoliv okresní národní výbor se svým malým aparátem rozhodoval o věcech tak citlivých, jako je majetek hlavy cizího státu a o tom, jestli je kryt imunitou, či není. Dnes a i dle tehdy platného práva se tyto právní otázky řešily na úrovni ministerstev a to konkrétně vnitra ve spolupráci s ministerstvem zahraničí. K tomu zde ovšem nedošlo, tento výbor se na úřady státní správy neobrátil a nicotný právní akt vydal bez konzultace s nimi.

Lidovky.cz: Hraje ještě něco v neprospěch české strany?

Významné je i to, že nemovitosti Františka Josefa II. se nacházely nejen všude možně na Moravě, ale i v Čechách a ve Slezsku, tudíž tato věc přesahovala pravomoc jednoho okresního výboru a musela být řešena kompetentním orgánem, což v tomto případě nebyl ani nadřízený orgán okresního národního výboru, tedy zemský národní výbor, ale případ muselo řešit ministerstvo. I kdybychom ignorovali neexistenci olomouckého okresního výboru a považovali onen papír za správní akt, i kdybychom nezohlednili ochranu majetku danou imunitou hlavy státu, tak i potom by takový správní akt vydaný okresním výborem stále byl nicotný, protože přesahoval jeho kompetence.

Lidovky.cz: Domníváte se, že jde o významné porušení práv Lichtenštejnů? Institut mezinárodní stížnosti je totiž poměrně zřídka používaný nástroj, který se volí pouze v případě, kdy jsou státy přesvědčeny o významném porušování práv. Navíc na Českou republiku bylo dosud u soudu ve Štrasburku sice podáno přes tisíc stížností, ve všech případech se ale jednalo o stížnosti individuální. Předmětem mezinárodní stížnosti je ČR vůbec poprvé, také pro Lichtenštejnsko je to poprvé, co takovou stížnost podává...

Bezpochyby jde o závažná porušení z pohledu lichtenštejnské vlády, jinak by určitě k takovýmto krokům nesáhla. Za nejzávažnější vláda považuje to, že české soudy zde přistupují ke kategorizaci osob na základě jejich národnosti, což lichtenštejnská vláda považuje za diskriminační a v dnešní době v evropském prostředí za velmi raritní.

Lidovky.cz: S ústním řízením lze podle Marka Villigera, bývalého soudce ESLP, kterého navrhlo Lichtenštejnsko, počítat pravděpodobně v roce 2022. Rozsudek by měl padnout zhruba půl roku po zahájení ústního řízení. Neočekáváte, že se vyskytnou nějaké komplikace či průtahy?

Profesor Villiger má bohaté zkušenosti o tom, jak soud funguje. To, jak soud přistoupí k projednávání věci a v jakém časovém horizontu, záleží pouze a jen na něm. Když si vezmeme statistiku mezinárodních řízení u ESLP, tak vidíme, že průměrná délka řízení je mezi 3,5 a 7,5 lety. Nedovolím si předjímat, jak dlouho bude projednávání věci soudu trvat, ale překvapilo by mě, kdybychom se nevešli někam v rámci tohoto intervalu. Ono do velké míry záleží, jak soud stížnost bude přezkoumávat. Způsobů, jak se k tomu postavit - jaký procesní mechanismus, jakou proceduru zvolí - je několik. Časová náročnost každé z nich je jiná. Dále také záleží na tom, do jaké míry se stížností bude zabývat. Pokud dojde k tomu, že jí bude projednávat až do stádia řekněme rozhodnutí o spravedlivém zadostiučinění, to znamená do závěrečné fáze řízení, tak odhaduji, že to bude opravdu trvat v řádu několika let.

Lidovky.cz: Evropský soud pro lidská práva ve své historii řešil zhruba milion stížností jednotlivců, ale pouze 25 mezistátních sporů. Dokázal byste osvětlit, z vaší pozice jakožto zkušeného právníka, čím je to dáno?

Je to dáno tím, že po reformě soudů v 90. letech minulého století, se otevřela možnost jakémukoliv jednotlivci, tedy jakékoliv fyzické či právnické osobě, obrátit se na evropský soud ve Štrasburku s vlastní stížností. To je z hlediska mezinárodní justice neobvyklá možnost, není tedy divu, že se jí tolik osob zhostilo. Naproti tomu členské státy Rady Evropy jsou entity, které dobře zvažují, zdali takovou mezistátní stížnost podat a pokud ke kroku přistoupí, činí tak zpravidla na základě velmi závažných důvodů, které je k podání stížnosti vedou. To opět ukazuje, jak závažný problém současná řízení s lichtenštejnskými občany v Česku pro lichtenštejnskou vládu jsou.

Lidovky.cz: Nebylo možné vyřešit spor mimosoudně?

Je pravdou, že lichtenštejnská vláda i Nadace knížete z Lichtenštejnu se opakovaně pokoušely otevřít s Českou republikou jednání, která by ty otevřené otázky jednou pro vždy vyřešila. Naposledy to bylo v roce 2018, ovšem z české strany nebylo na tyto nabídky nikdy pozitivně reflektováno.

Lidovky.cz: Česko a Lichtenštejnsko jsou země po staletí historicky spjaté. Rod Lichtenštejnů patřil k nejbohatší moravské šlechtě. Nemohly by se česko-lichtenštejnské vztahy tímto krokem vyostřit?

To ukáže až vývoj, ale lichtenštejnská vláda již dopředu jasně deklarovala, že tento spor a toto řízení u ESLP ve Štrasburku nepovažuje za něco, co by mělo ohrozit vzájemné dobré vztahy mezi zeměmi. To reflektuje i způsob, kterým bylo řízení zahájeno, tedy že ještě před podáním stížnosti byly příslušné české orgány o této skutečnosti informovány.

Datum: 26. 8. 2020

Zdroj: lidovky.cz

Autor: Dominik Stein

Odkaz: https://www.lidovky.cz/lide/cesko-se-ohani-papirem-od-neexistujiciho-uradu-knize-nebyl-nemec-tvrdi-pravnik-zastupujici-lichtenst.A200825_165719_lide_ele

